

Iz širine v globino...

Slednjič je prišla pričakovana doba. To pot ni prišla brez nas, ampak jo je priklicala naša delavnost, zato nas je doba dobila složne in pripravljene. Čas teče hitro, veliki dogodki se vrstijo, da jih komaj beležimo, zgodovina jih bo pa pravilno ocenila, ker so to za miselni razvoj slovenskega sokolstva, za kulturni razvoj Slovencev in Jugoslovancev res zgodovinski dogodki.

Doba kakor pred vojno in prva leta po vojni. K samozavesti prebujeni narod hiti k nemu samemu smotru: s sokolstvom v svobodo in v samostojnost naroda v lastni državi.

Sokolske prireditve maja in junija meseca so pokazale kakor še nikoli, da je narod izbral sokolstvo za svojega kulturnega yoditelja, vzgojitelja in učitelja. Nimamo velikih vsesokolskih ali pokrajinskih zletov, temveč samo skromne župne in okrožne zlete ali celo samo javne telovadbe sokolskih društev, pa se vseh teh narod udeležuje v številu, kakršnega doslej nismo bili vajeni. Pa naj bo to v Ljubljani ali pa pri majhnem sokolskem društvu na deželi, povsod se zberejo tisoči in se z zanosom in hvaležnostjo oklepajo sokolstva. Naš narod je te dni prav sokolsko naelektriziran. Treba je samo, da se na ulici ali v vasi pokaže ena sama rdeča srajca, pa se takoj zbere množica in da duška svojemu mišljenju, čutenju in hotenju, ki je vedno bolj določno.

Odkod naenkrat ti pojavi po Sloveniji? Ali je sokolstvo že po dobrem polletnem delovanju v Petrovi petletki tako preobrazilo naš narod? Res, dela se pridno in po načrtu, toda sedanji pojavi osvajanja sokolske misli po narodu imajo svoje izvore tudi še kje drugje.

S slepomišenjem, lažmi in klevetami so hoteli zbegati naš narod. Toda prav te dni smo videli, kako odgovarja narod na podle naklepe, kako natančno loči resnico od laži, kako hitro razkrinka obrekovalca.

Pri vsem tem sokolstvo ni mignilo niti z mezinom, ni si umazalo svojega imena s pobesnelimi zločinci tujega izvora. Hoteli so pognati Slovenijo v ogenj, strahopetno so podtaknili plamen, a osmodili so se sami. Narod bo poskrbel, da bo zbrisan ta madež, da bo sokolstvo ostalo čisto in močno, dostojanstveno kakor še nikoli. Zločinski naklepi so nam strnili in očistili vrste, med sovražnike sokolstva in sokolstvo se je pa postavil narod, ki bo nadaljeval s čiščenjem tam, kjer je v svoji neskončni dobroti prenehal leta 1918.

Piše se novo poglavje v naši zgodovini. Ves narod izgovarja sokolsko ime z zanosom, z velikim upanjem in trdnim prepričanjem, da bosta edinole sokolski duh in sokolsko delo privedla narod v tisto kulturno in socialno stanje, da bo na svoji zemlji svoj gospodar. Zato na sokolskih prireditvah tisoči, kjer so bile doslej stotine, zato desetstisoči, kjer smo bili vajeni tisočev: Št. Ilj, Novo mesto, Šiška, Tabor, Moravče, Sodražica, Komenda, Blejska Dobrava, Logatec, Celje, Maribor — sklenjena veriga sokolskih zmag, ki se bo vlekla skozi vse poletje in nepretrgano vsa leta do naše končne zmage. Prva pa ti, naša bela Ljubljana, kako si vsa naša z otroki, s starčki in starkami, z brhkimi dekleti in ženami, s fanti in možmi vseh stanov, starosti in poklicev. Oj, Ljubljana, srčni utrip sokolstva, Tyršev slovenski in jugoslovanski pravir! Videli smo te spet v teh dneh, kakšna si, kadar si

nepotvorjena. Mrzla si, kadar stopa po tebi tujec, a materinsko nežna in topla za svoje hčere in sinove. Kakor mirno morje si, ki v svojem gostoljubju pusti, da plove po njem, kdor hoče, a pogoltna v globino tistega, ki zlorablja njegovo gostoljubje. Cvetoč gaj si in trnjeva puščava, zemeljski raj in bruhač vulkan. Z vseh teh strani si se dala spoznati v teh dneh, vsakemu in vsem po zaslugah, namenih in ciljih. Naša sokolska Ljubljana!

Zmagoslavno je prišel v Ljubljano meč kralja Aleksandra. Priborili so si ga junaki, zmagovalci, ki ne govorijo na ulici, da se lahko oblikujejo v telovadnici. To so Sokoli. Tem vzornikom poklanja narod svojo ljubezen. Sokolska zmaga v trdi tekmi je isto, kakor krvava bitka na bojišču. Zato taka prisrčna povezanost med Sokoli in našo narodno vojsko. Imamo vse: državo, kralja-Sokola, vojsko, mladino in izkušeno sokolsko generacijo, zato imamo pa tudi pogum in voljo širinski sokolski val našega naroda usmeriti v globino. Sokoli, na gladino! Razpnite jadra, da boste zajeli narodno burjo in usmerili sedanje elementarno narodno čustvovanje v urejeno sokolsko tvornost. Pot vam kažejo telovadnice in telovadišča, le tam je svetišče in bojišče za Sokola. Silni meč kralja Aleksandra v rokah zmagovalcev je na svojem nepozabnem pohodu skozi Ljubljano pokazal pot iz sedanje sokolske širine v globino: na prihodnji tekmi bo ta meč branilo sto tekmovalcev iz naših žup. Vsakega tekmovalca pa bo spremljalo na deset-tisoče našega naroda. S pogumom v telovadnice!

F. L.:

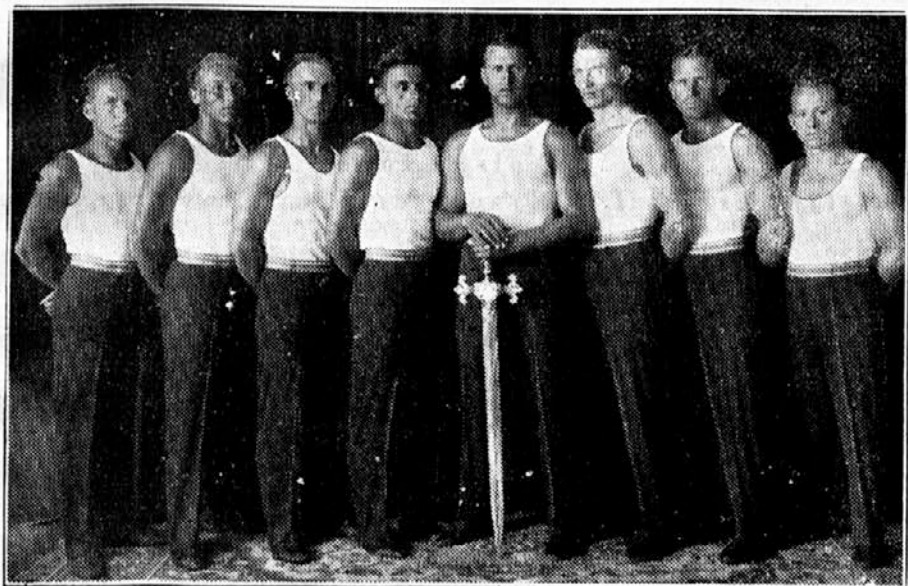
Meč kralja Aleksandra se je vrnil v Ljubljano

V torek dne 22. junija sta se z brzovlakom ob 20.24 vrnili iz Beograda zmagovalni vrsti Ljubljanskega Sokola. S seboj sta prinesli dragoceni meč kralja Aleksandra, katerega sta pred štirimi dnevi odnesli v Beograd, da ga ponovno osvoji najboljša vrsta.

Ob tej priliki je naše sokolstvo, posebno pa bela Ljubljana dala duška vsemu, kar se je zadnji čas nabralo v njej. Sprejela je zmagovalce na kraljevski način, ki ga pri naših sokolskih sprejemih doslej še nismo doživeli. In to vse brez napovedi, brez priprav. Le meddruštveni odbor je objavil tisti dan v «Jutru» in «Narodu» poziv ljubljanskemu sokolstvu, ki je obsegal 5 skromnih vrst. Toda ljubljansko sokolstvo in ljubljansko narodno občinstvo je že takšno, da je to zadostovalo, da je Ljubljana vnovič elementarno, viharo in dostojanstveno izpovedala svojo ljubezen do zmagovalcev ter dala duška svojemu sokolskemu in narodnemu čustvovanju.

Na telovadišču Ljubljanskega Sokola se je zbralo pred ožganim ogradjem godbenega paviljona ob 19. uri 10 praporov, godba Sokola I v kroju (25), 105 članov v kroju, 28 naraščajnikov v kroju, v meščanski obleki z znakom pa 149 članov, 68 naraščajnikov, 47 članic in 48 naraščajnic. Vedeli smo, da je vse drugo šlo naravnost na kolodvor. Sprevod teh 470 Sokolov je krenil po Bleiweisovi, Aleksandrovi, Tyrševi in Masarykovi ulici pred postajo, kjer je bila že zbrana razen drugega občinstva tudi velika množica Sokolov z znaki. Sprevod se je razmestil na Masarykovi cesti pred glavnim vvhodom v mogočen pravokotnik in je v tej tvorbi držal do konca, kar se je prvič zgodilo pri sokolskih sprejemih na kolodvoru. Godba, prapori ter odposlanstvo Ljubljanskega Sokola in župe so odšli na peron, kjer je bilo že zbranih okoli tisoč ljudi, med njimi veliko častnikov. Z majhno zamudo je privozil vlak. Skozi okno je stasiti tekmovalce držal goli meč, orkan zatajevanega navdušenja je prekričal godbo, ki je zaigrala v pozdrav sokolsko koračnico. Kratak pozdrav, objemi, poljubi, članice so zasule tekmovalce s krasnimi šopki. Nepozabno, prisrčno do solz. Skozi glavni izhod se prikažejo zmagovalci, visoko nad glavami se sveti zlato-srebrni meč. Navdušenje in vzklikanje doseže vrhunec, občinstvo s perona napolni ogromni pravokotnik. Starosta Ljubljanskega Sokola brat Kajželj s solzami v očeh

in s preprosto prisrčnostjo pozdravi svoje junake, viharno vzklikanje zalvalovi po ulicah, saj se je pred kolodvorom vse trlo Sokolov in občinstva. Prevladovala je mladina od 14. leta dalje. Brez rediteljev se je razvil mogočen spreved, v katerega so vstopili vsi Sokoli z znaki, a tudi mnogo sokolskih prijateljev. V sprevedu je bilo zdaj do 4000 ljudi. To je bil spet eden izmed nepozabnih, tudi za Ljubljano redkih sprevedov. Za godbo je korakal praporščak z župnim praporom in častnim spremstvom. Za njim 9 društvenih praporov, obe vrsti Ljubljanskega Sokola z mečem in z butaro nageljnov in vrtnic, za temi dr. Murnik s tremi člani strokovnega odbora, ki so bili v Beogradu na tekmah kot sodniki, dalje župna uprava, članstvo in naraščaj v kroju, potem pa nepregledne vrste moškega in ženskega članstva in naraščaja. Po Miklošičevi, Prešernovi in Aleksandrovi cesti tja do Narodnega doma je bil na obeh straneh sklenjen gost špalir občinstva, ki je pozdravljalo zmagovalce in sokolstvo z navdušenjem, kakršnega Ljubljana že dolgo ni doživela. Vse ulice so bile postlane s cvetjem.

Zmagovalna vrsta Ljubljanskega Sokola

Pred Narodnim domom je sokolstvo spet naredilo mogočen pravokotnik, v katerega sta stopili zmagovalni vrsti, godba in prapori ter odposlanstva. Četrť ure je trajalo, preden so prišli zadnji četverostopi. Za sokolskimi vrstami je pa pritrsnilo navdušeno občinstvo tako gosto, da je bil ves prostor pred Narodnim domom na Bleiweisovi in Aleksandrovi cesti daleč proti pošti zaseden. Zbranih je bilo več ko 10.000 ljudi, ki so z veselimi obrazi in navdušenimi vzkliki dajali duška svojemu veselju. Sokolski rog je pomiril množico, brat Gangl je pozdravil tekmovalce. Nastopila je tišina, da se je slišala vsaka beseda. Za vsakim stavkom se je pa utrgal plaz navdušenja in se menjal spet s tišino. Divna disciplina, večni «Zdravo!» Godba je zaigrala državno himno, nato je vsa množica zapela pesem sokolskih legij. Pesem je slišala Ljubljana daleč okrog Narodnega doma in je vztrepetala. Sokolstvo je nato spremilo vrsto v Narodni dom, kjer so se vnovič razlegnile silne ovacije, v kratkem času se je pa mirno in dostojanstveno razšlo. Množice so ves večer same vzdržale disciplino in red, da ni imela številna straža nobenega dela. Ljubljana je izpregovorila svojo sokolsko besedo. Meč je v Ljubljani in zbira noč in dan nove Sokole k novemu delu in novim zmagam. Zdravo!

Dravskemu sokolskemu zboru!

Zastopniki sokolskih žup Celje, Kranj, Ljubljana, Maribor in Novo mesto, zbrani na medžupni seji v Ljubljani dne 17. junija 1937, po vsestranskem razmotrivanju sedanjega položaja

u g o t a v l j a j o

1. sokolstvo dravske banovine ni v nobenem primeru zapustilo sokolske idejne in delovne smeri in ni v nobenem primeru prekoračilo delovnega področja, določenega mu v zakonu o Sokolu kraljevine Jugoslavije, statutu in pravilnikih, in ni kršilo načel, postavljenih v idejnem očrtu «Pota in cilji Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije»;

2. vrednost sokolske vzgoje, posvečene vsemu narodu, namenjene kre-pitvi državne skupnosti, nujno nalaga dolžnost v vsakem času braniti čistost sokolske misli, varovati čast sokolske organizacije in čuvati sokolsko imetje;

i n p o z i v a j o

vse sokolske pripadnike, da disciplinirano in dostojanstveno izvršujejo od-rejene dolžnosti, ki jih jim nalaga sokolsko delo.

V L j u b l j a n i, dne 17. junija 1937.

Sokolske župe:

Celje, Kranj, Ljubljana, Maribor, Novo mesto.

Zoran Polič, Ljubljana:

Za lepšo bodočnost

Življenje teče s pospešeno naglico, teče v negotovost, ki je nihče ne pozna. Kakor teče življenje, tako teče, pravilneje, raste ali pada tudi vsako gibanje mnogo hitreje kakor še pred desetletjem. Toda lažje kakor življenju lahko določimo bodočnost gibanju, posebno če mu poznamo osnove. Ko se pojavljajo glasovi, ki zanikujejo vrednost sokolske misli v sedanji dobi, je skoraj nujno, da si izkušamo ustvariti resnično sliko, četudi bi se lahko sklicevali na tiste, ki z oviranjem sokolskega dela in celo z očitno borbo zoper idejo kažejo, da je to gibanje, ki živi in raste, nevarno raste, ker križa račune vsem, katerim ni svoboda človeka izhodišče za vsako drugo delo, temveč hočejo podložnega, vsaj duhovno odvisnega borca za tuje, narodu sovražne ideje.

V suženjstvu slovanskih narodov je vzkliko sokolstvo. Želja po svobodi, telesni in duhovni, je vzpodbudila prvega Sokola, da je dvignil svoj glas in zbral okrog sebe somišljenike. Njegov namen je bil izpred vsega, da vzgoji telesno in duhovno krepak rod, ki bi se lahko uspešno postavil v bran zatiralcem in postal na svoji zemlji svoj gospod.

Leta so tekla, sokolstvo je rastle in pomagalo uresničiti veliko željo svojega ustanovitelja, Svobodni smo! Res je, da žive še bratje, ki niso mogli stopiti v naš krog in z nami reševati novih vprašani, ker so izročeni na milost in nemilost tujcu, ki jim z gaženjem osnovnih človeških pravic jemlje vsako mogočnost svobodnega duhovnega razvoja. Tudi nad njih domovi bo še zaorila pesem sokolskih legij, toda na pot nam stopajo težke ovire, ki jih moramo odpraviti, preden povabimo zasužnjene brate v naše vrste.

Kakšne so te ovire in kako jih premagamo? Če pogledamo v telovadnico in proučimo socialne razmere telovadečih, se nam takoj pokaže jasna slika ovir in naša velika naloga. Kdo tvori dandanes jedro telovadcev? So to zlasti gmotno šibkejši: obrtniki in obrtniški pomočniki, delavci, uradniki in po podeželju kmetje. Večji del naroda je to, vse izrazitejše skupine, ki se z napornim delom, ročnim ali duševnim, prebijajo v življenju in vendar

še dobe priliko, da zadoste tudi višjim potrebam telesa in duha in tako dvigajo vrednote, ki tvorijo bistveno sestavino narodnega bogastva: s krepitevijo telesa dajejo narodu na razpolago tudi večje duhovne sile.

Toda vsi ti, ki so prišli v naše vrste, ne marajo koristiti samo sebi, ampak vsemu narodu, vsemu človeštvu. Če ni to dejansko hotenje vseh, je naša naloga, da vse tiste, ki jih vodijo samo sebična stremjenja, z brat-skim poukom prilagodimo stremljenjem pravih Sokolov. Če smo ugotovili, kako je telovadnica sestavljena, poznamo že tudi vse ovire, ki nam v dandanašnji družabni ureditvi ne dopuščajo svobodnega razmaha.

Rekel sem že, da so vsa ta težka socialna vprašanja, ki rušijo danes ta dan svetovni mir, tudi sokolska vprašanja, in trdim celo, da so v okviru sokolstva tudi rešljiva. Delavci, duševni in ročni, so edini, ki smejo nositi sokolsko ime. Kdor nezasluženo, brez lastnega dela uživa dobrine naroda, nima pravice, da bi stal v isti vrsti z delavcem, uradnikom, rudarjem, kmetom. Samo delu moramo priznavati merilno vrednost, ki nam pokaže, kdo sodi v naše vrste in kdo ne. Ni to morda izpoved, ki jo postavljamo zato, ker vidimo, da ni druge rešitve, ampak samo ponovitev dejansko že skoraj pozabljenih osnov velike sokolske misli, ki jih pa zadnji čas nihče ni posebej poudarjal. Pravi Sokol je tako vedel, da drugače niti biti ne more, kdor je pa stopil med nas z drugačnimi nazori in nameni, je pa kaj kmalu spoznal, da mu med nami ni prostora.

Toda dandanes, ko nas nekateri obsojajo, da v skrbi za telo (ne priznavajo nam niti skrbi za duhovni dvig pripadnikov) pozabljamo na vsa svetovna vprašanja, ki izzvenevajo vsa skupaj v eno samo veliko socialno vprašanje, moramo iskreno povedati, da ne rešujemo socialnega vprašanja samo tisti, ki o njem govorijo, ampak tudi tisti, ki na njegovo rešitev delujejo. Kakšna bi pa tudi bila naša vzgoja, ako bi ne bila ena njenih poglavitnih nalog socialna vzgoja, in čeprav je to za zdaj samo vzgoja k žrtvovanju posameznika za skupnost.

Socialno vprašanje družbe, to je njena dandanašnja ureditev, je torej po moji sodbi ovira, ki jezi dotok v naše telovadnice. Toda izpoved, da je socialno vprašanje tudi sokolsko vprašanje, in pomnoženo delo za njegovo rešitev morata razpršiti vsak dvom v vrednost sokolske misli, in sleherni delavec, ki si s težkim delom služi svoj vsakdanji kruh, mora stati z ramo ob rami v borbi Sokolov za ozdravljenje družbe.

Vzgajajmo mladino, ki je zaradi svoje nepokvarjenosti edina resnično dovzetna za zdrave, narodu koristne ideje, v tem duhu, vzgajajmo jo k čutu za pravilno vrednotenje vsakega dela, k zavesti, da samo delo daje pravico do uživanja dobrin naroda, vzgajajmo jo k samozatajevanju po pravilu, da mora biti vsako delo posameznika vedno tudi v korist skupnosti, in če je treba zato lastne žrtve, mora biti tudi ta prostovoljna — sokolska. Tako vzgojena mladina bo nositeljica prave sokolske in slovanske misli. Če bo sokolska vzgoja takšna, smemo mirno zreti v bodočnost sokolstva, ki bo lepša, kakor je s trnjem težkega dela in neupravičenega nasprotovanja posuta sedanost.

M. Kovačič, Maribor:

Pregled jugoslovanske sokolske književnosti

(Nadaljevanje.)

Ke prehajam k posameznim telesne vzgoje tisočim se delom, ki sodijo po vsem svojem značaju v drugo razdobje razvoja jugoslovanske sokolske književnosti, moram zaradi njih pomembnosti omeniti najpoprej pač br. dr. V. Murnika «Redovne vaje» iz leta 1910. Knjiga je dvodelna: prvi del obravnava to vadbeno panogo v členu in četi ter je izpopolnitev nje razlage,

kakor jo je bil podal pisec prvič že leta 1897. v posebni knjigi «Redovne vaje v členu in četi», drugi del, ki se bavi z redovnimi vajami v zboru in praporu, je pa prirejen po dr. Jindre Vanička spisu «Výklad cvičení pořadových». — Ob svoji 40 letnici obstoja (leta 1905.) je izdalo sokolsko društvo Ljubljana-matica zanimivo knjižico «Sokolska ideja in Slovenci», ki jo je napisal br. dr. Vladimir Ravnihar. — Brat T(ušak) R(adiovi) je kot funkcionar mozirskega Sokola v založbi domačega društva tolmačil sokolsko misel v knjižici «O Sokolstvu in njega pomenu», ki je izšla leta 1911. — Po svoji temeljitosti se dajo vzporedjati z Murnikovim sokolsko-književnim delom sestavki Evgena Sajovica, ki je v listu «Gorenjec» leta 1906. priobčeval podlistek «Deset let sokolskega življenja. Ob 10 letnici Sokola v Kranju. Zgodovinske črtice iz življenja Sokola v Kranju v letih 1864.—1906.» — V «Slovenskem Sokolu» je E. Sajovic priobčeval «Pripravo za vaditeliske izpite», ki je bila nekakšna priloga tega lista in je potem tudi izšla kot posebna knjižica (in doživela — v prireditvi br. Staneta Trčka — ponatisk še tudi po svetovni vojni). — Šolski telovadbi je bila namenjena knjiga Franca Bruneta «Telovadba v petrazrednih in manj kot petrazrednih ljudskih šolah», ki je izšla v Ljubljani prvič leta 1900., druga, pomnožena izdaja pa leta 1907. Istemu namenu je služila tudi knjižica «Javen telovadni nastop za ljudske šole višje stopnje ali meščanske šole», ki je bila leta 1909. kot skupno delo mariborskega vadniškega učitelja Krena in br. Ivana Bajžlja ponatisnjena iz «Pedagoškega Letopisa». Vse te publikacije so z delovnega področja Slovenske sokolske zveze, ki je sicer že po svetovni vojni, vendar še v svojem področju — pred zedinjenjem jugoslovanskega sokolstva — izdala leta 1919. knjižico «Sokolska načela». Število publikacij, čeprav nekoliko večje kakor v prvem razvojnem razdobju jugoslovanskega sokolskega slovstva, je vendar še dokaj skromno.

Nič bolj ni bilo z rožicami postlano sokolsko-književno polje na delovnem področju predvojnega hrvatskega sokolstva. Ondi nahajamo kot res mnogostranskega avtorja del, ki se tičejo najrazličnejših panog telesne vzgoje, dr. Franja Bučarja, ki je spisal «Obuku u plivanju» (Zagreb 1896), izdal knjigo «Gimnastika i igre u pučkoj školi», opisal «Floretovanje» in «Klizanje» (Zagreb 1901), sestavil «Spomenspis I, hrvatskog svesokolskog sleta» (Zagreb 1906), podal svoje «Uspomene na Sokolsko slavje u Beogradu i Sofiji» (Zagreb 1910) in uredil menda tudi «Spomen-spis II, hrvatskog svesokolskog sleta god. 1911». Razen tega je zalagal s svojimi spisi (že omenjeno) «Sokolsko knjižnico» Hrvatske sokolske zveze. Kot vreden sodelavec na sokolsko-književnem polju (pri isti «Sokolski knjižnici» in z drugimi izven nje izdanimi deli) se mu je pridružil Dragutin Šulce, ki je sestavil «Građu za pripravo sokolskih prednjaka», obdelal «Vježbe s činjevim», uredil skupno z bratom Mahorićem in Jernejcem «Red natjecanja» itd. — O prvi pomoči nudi pouk dr. Frana Gundruma «Pomaganje nastradalome», o potrebi prilagoditve telesne vzgoje starosti gojencev govori knjiga «Mosso-Sirola, Tjelesni uzgoj mladeži». O fiziološki strani telovadbe razpravlja dr. Karel Weigner, sedanji rektor češke univerze v Pragi, v delu «Tjelesno obrazovanje», ki ga je pod tem naslovom prevedel v naš jezik Josip Hanuš. Ta je tudi (kakor pri nas Evg. Sajovic) skupno z br. Muževićem sestavil «Priručnik za župske prednjačke ispите». Temeljite in v ideološkem pogledu globoke so «Rasprave i crtice o Sokolstvu i za njega», ki so potekle izpod peresa dr. Boža Vinkovića in izšle v 4 snopičih leta 1908. v Karlovcu pod naslovom «Za Sokolstvo».

S tem sem izčrpal posamezna izdanja, kolikor sem jih pač mogel pregledati, s katerimi so predvojni hrvatski Sokoli množili in utrjevali sokolsko znanje in sokolsko zavest. Med srbskim sokolstvom sem zasledil le eno tako delo, in sicer je to «Škola sokolske telesne vedžbe po dru Tyršu», katere prvi snopič sta priredila in izdala dr. Laza Popović in Timotije Raijić leta 1910. v Sremskih Karlovcih. Ali sta izdala več snopičev in koliko, nisem mogel ugotoviti.

Spričo širokega razmaha sokolske književne delavnosti v času po svetovni vojni se bomo vprašali, zakaj je bila v svoji drugi razvojni dobi tako neznatna. Odgovor ne bo težak: ovire so bile v razmerah — v naši politični nesvobodi. Če pa upoštevamo to, moramo reči, da razmeroma vendar ni bila tako borna, ampak da so naši predvojni jugoslovanski «Sokoli od pera» storili mnogo več ko svojo dolžnost.

(Dalje prihodnjič.)

F. L.:

Tekma članov za meč kralja Aleksandra v Beogradu

Četrtrič so se za to simbolično darilo kralja Aleksandra pomerile najboljše vrste Sokolov iz vse države, četrtrič si je meč osvojila vrsta Ljubljanskega Sokola. Tradicija, delo, volja in večja izurjenost so vnovič osvojili Aleksandrov meč za Ljubljanskega Sokola.

Prijavljenih je bilo 8 vrst, 2 vrsti Ljubljanskega Sokola, 2 iz Beograda, 2 iz Zagreba ter po 1 iz Novega sada in Splita. Razen splitske so vse vrste tudi tekmovalce.

Dne 19. junija ob 16. uri je bila v zveznih prostorih v Beogradu seja sodnikov in žrebanje. Manjkal je samo en sodnik.

Tekmovalci in sodniki so prenočevali v osnovni šoli v Zemunu, kjer je bila dne 20. junija na telovadišču ondotnega sokolskega društva tudi tekma; edino tek je bil na igrišču SK Jugoslavije v Beogradu. Točno ob 6. uri je bil zbor tekmovalcev in sodnikov na telovadišču. Vse vrste in vsi sodniki so bili na minuto točno na mestu, tekmovalci v telovadnih oblekah, sodniki v krojih. Zvezni načelnik br. dr. Pichler je s primernim pozdravom vžgal plemenito sokolsko borbenost, godba je zaigrala državno himno, zastava se je dvignila na drog.

Tekma sama je bila razdeljena v tri skupine: 1. nastop k prostim vajam in zletne proste vaje, drog, preskoki čez konja, bradlja in skok v višino; 2. idejna tekma (vprašanja iz sokolske misli, zgodovine in organizacije), krogi, tekmovalna prosta vaja in raznoterosti, konj na šir z ročaji in suvanje krogle; 3. tek na 100 m. Ocenjevala se je tudi oprema telovadcev, vodstvo in vedenje vrste. Vrste so štele po 6 tekmovalcev z 1 do 2 namestnikoma, ki sta tudi tekmovala. Uspeh šestih najboljših v vrsti je štel za vrsto. Bila je to torej tekma višjega oddelka članov v vrstah in posameznikov za zvezno prvenstvo, prva vrsta prejme meč kralja Aleksandra. V vseh sedmih vrstah je tekmovalo 53 tekmovalcev, od teh je Ljubljanski Sokol sam postavil 16 tekmovalcev. Ostala društva iz naših žup žal niso bila zastopana.

Tekma je bila zelo naporna, zaradi obsega samega in zaradi vročine. Trajala je skoraj nepretrgano 14 ur, tako da so ostali tekmovalci brez pravega kosila. Vkljub vsemu temu se je tekma izvršila v vzorni disciplini tekmovalcev, sodniki so pa svoj posel opravili vestno, pravično in nepristransko v popolno zadovoljstvo vseh. Prizivni odbor je reševal samo eno zadevo v dveh sejah, toda z različno odločitvijo. Odtod tudi različna, nasprotujoča si poročila o uspehih in doseženih mestih.

Posebno pa moramo biti veseli dejstva, da je bila več ko polovica tekmovalcev samih mladih fantov, ki so komaj prišli od naraščaja, a imajo odlično gojena telesa in pred seboj lepo prihodnost. Zlasti so se odlikovali po elegantnih držah in gibih.

Vsak tekmovalec je lahko dosegel največ 1000 točk, vrsta pa 6.200 točk. Vodstvo se je trudilo, da bi ločilo tekmovalce od gledalcev, kar je bilo zaradi ograjenega prostora lahko izvedljivo, vendar se je pa to pozneje ob stopnjevanju napetosti in zanimanju občinstva zanemarilo v veliko škodo

tekmovalcev in tekme. Doseženi so bili prav odlični uspehi. Na drogu je bila najboljša vrsta Beograd V, na bradlji in na krogih med prvimi tremi vrstami ni bilo veliko razlike, na konju nã šir so pa suvereno in mestoma elegantno prevladovali Ljubljánčani. Tu je padla edina znamka 100 točk za brata Gregorko. Na vsakem orodju je bilo treba napraviti po eno vajo, obvezno ali poljubno izmed 5 določenih, na konju je pa bilo treba delati vajo na obe strani. Novo na tej tekmi je bilo tekmovalje v tekmovalni prosti vaji, v raznoterostih in v idejni tekmi. To tekmi sicer ni škodilo, pač jo je pa zavleklo in se bo morala zato prihodnjič tako obsežna in težka tekma razdeliti na dva dni in bo morala biti samostojna prireditelj, ne v zvezi z zletom. Pri skoku v višino so bili doseženi prav lepi uspehi. Vsa vrsta Ljubljanskega Sokola je že takoj pri prvem skoku preskočila za 100 točk določeno višino 150 cm; vsi v tej vrsti so preskočili 155 cm, brat Slanina je pa ob burnem odobravanju elegantno preskočil višino 175 cm. Pri skoku je vrsta Ljubljanskega Sokola dosegla 70 točk nad 100% (v prostih panogah se je dalo namreč doseči z višjimi storitvami tudi več ko 100 točk). Vobče so Ljubljánčani z lahkoto obvladali vse tri proste panoge. Brat Zupančič je vrzel kroglo 12.60 in pretekel 100 m v času 11.2 sek.

Pri teku, ki je bil zadnja tekmovalna panoga, je pritisnil močan veter, ki se je nazadnje izpremenil v vihar, kar je tekmovalce silno oviralo. Tekma se je zato končala z nevoljo in s popolno izčrpanostjo tekmovalcev. Zato tudi drugi dan vrste niso nastopile na župnem zletu, kakor je bilo napovedano.

Vrste so dosegle tele uspehe:

- I. Ljubljanski Sokol (1. vrsta) 5.815.50 točke,
- II. Ljubljanski Sokol (2. vrsta) 5.362 točk,
- III. Beograd V 5.540.50 točke,
- IV. Novi sad 5.155 točk,
- V. Zagreb II 4.750 točk,
- VI. Beograd I 4.595.50 točke,
- VII. Zagreb I 4.442 točk.

S tem si je prva vrsta Ljubljanskega Sokola četrtič priborila dragoceni meč kralja Aleksandra. Kot posameznik je bil prvi brat Janez Malnarič. V zmagovalni vrsti so razen njega tekmovali še bratje: Danijel Zupančič, Boris Gregorka, Milan Potokar, Ivko Pustišek, Edo Slanina, Miloš Skrbinišek in Ante Antosievič.

Meč je slovesno izročil vrsti dne 21. junija na zletu župe Beograd na igrišču SK Jugoslavije vpríčo 10.000 občinstva v imenu kralja kraljevi namestnik brat dr. Perović v slavnostnem kroju z značilnimi besedami:

«Ta simbol našega viteškega kralja izročam našemu Ljubljanskemu Sokolu, da ga nosi s slavo in častjo!»

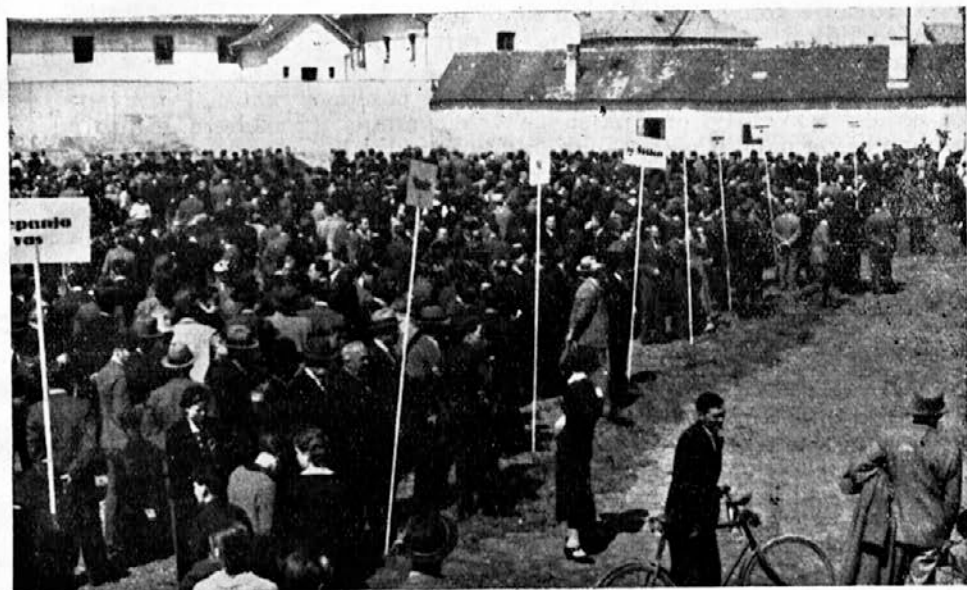
Z zanosom je zmagovalna vrsta z mečem odkorakala s telovadišča ob ogromnem navdušenju občinstva.

Zmago je odločila tradicija in večja borbenost ter boljša izurjenost na konju in v prostih panogah. Razlika med prvo in tretjo vrsto je celih 475 točk, kar znači, da so Slovenci še daleč pred brati z juga, ki so pa pokazali očito in resno namen ogražati posest meča. Sokolstvo to samo veseli, kakor nas veseli dejstvo, da se je svojim preizkušenim bratom kot druga zmagovalna vrsta pridružila druga vrsta Ljubljanskega Sokola, sestavljena iz samih mladih bratov, ki bodo odločali o posesti meča nadaljnjih 15 let.

Obžalujemo samo, da se tekme niso udeležila tudi ostala ljubljanska društva ter župe Maribor, Celje, Kranj in Novo mesto. Ti so veliko zamudili. Nimajo izkušenj, ne plemenitega boja in ne mladih borcev, ki bi zanesli sokolski tekmovalni duh med mladino in naraščaj. Čast našega sokolstva je tako reševalo in rešilo le eno društvo: Ljubljanski Sokol. Tembolj smo mu hvaležni za to.

Varovanje

Posel vaditelja je težaven in odgovoren. Vendar se naši vaditelji te odgovornosti po navadi vse premalo zavedajo. Res je, da je marsikdo prišel na to mesto le slučajno, ker društvo ni imelo zadosti delavnih bratov oziroma sester. In tako prisiljen k delu, za katerega nima nobenega veselja, misli potem takšen vaditelj, da je s to žrtvijo (kakor on to imenuje) tudi že zadostil vsem zahtevam, ki jih stavi nanj poklic sokolskega vaditelja. Samo da pride v telovadnico, zaigra nekoliko poveljnika, pa hitro domov. Kje je vse tisto podrobno delo, s katerim bi se moral ukvarjati: priprava, skrb za telovadce, njih vzgoja in še vse drugo, kar spada v področje vaditelja, ki se je ves posvetil svojemu poklicu? Kako naj zahtevamo potem od vaditelja, ki svojih osnovnih nalog ne izpolnjuje, še pravilno varovanje zaupanih mu telovadcev?

Spomladanski zbor ljubljanskih društev: Na zbirališču

Toda tudi pri vaditeljih, ki z veseljem opravljajo vaditeljske posle, vidimo prepogosto, da ne poznajo pravil o varovanju. Zato se tudi pripeti pri orodni telovadbi marsikatera nepotrebna poškodba telovadcev in večkrat celo vodnikov samih, ker se ne umejo pravilno postaviti k orodju.

Ako opazujemo vaditelje pri varovanju, bi jih lahko razdelili v tri izrazitejše skupine:

Prvi posredujejo vedno o pravem času in pravilno in jim zato telovadci neomejeno zaupajo. Njih gotovost je priučena ali pa prirojena.

Drugi so negotovi, često plašni, stojе radi na nepravem mestu in posredujejo, kadar nevarnosti sploh ni ali ko je že minila oziroma ko je že prepozno — telovadec je poškodovan. V dobro bi jim lahko šteli samo voljo, ki jo kažejo za stvar.

V tretjo skupino bi pa lahko uvrstili vaditelje, ki jim je izpred vsega za čast. Ne zavedajo se prevzetih dolžnosti, mirno stojе ob strani in opazujejo telovadca ali ga pa prepuščajo lastni usodi in se rajši pogovarjajo z ostalimi telovadci v vrsti.

Zahteva po pravilnem varovanju in učenju varovanja ni pretirana, saj telovadci sami najbolje ločijo med vaditeljem, ki dobro varuje, in takšnim, ki nikdar ne pogodi pravega mesta, s katerega bi najlaže opazoval gibanje telovadca in o pravem trenutku posredoval.

Napravimo samo majhen poizkus s prosto telovadbo, ko lahko telovadci vadijo na poljubnem orodju in poljubne prvine. Pri vsaki težji vaji, zlasti pri novi, čutijo potrebo po varovanju. V ta namen bodo pozvali drugega telovadca, in sicer tistega, kateremu najbolj zaupajo. Zakaj ni to vedno vaditelj? Zakaj so to vse prečesto telovadci, katerim navadno niti ne pripisujemo posebnih vaditeljskih sposobnosti? Pač zato, ker vaditelj svoji nalogi ni kos in ker smatra pravilno varovanje za postransko dolžnost, za katero je škoda vsakega truda, ker gre samo v korist drugih. Toda ali ni vse delo vaditelja namenjeno samo drugim?

Če hočemo torej dobre vaditelje, moramo uvesti v tečaje in vaditeljske ure pouk o varovanju. Potem bodo uživali največje zaupanje telovadcev vaditelji, ne pa kdo izmed drugih telovadcev.

Varovanje gotovo ni lahko in se ga marsikdo zelo težko nauči. Kdor pa ne more dojeti niti osnovnih pravil varovanja, se mora pač zadovoljiti z mestom navadnega telovadca.

Varovanje bi lahko delili v splošno in posebno. Splošno varovanje se tiče reda v razvrstitvi orodja, snage v telovadnici ter izbire vaj in orodja; posebno se pa nanaša na posamezne vrste orodja in je lahko posredno (pravilna postavitev orodja) ali neposredno (varovanje telovadca pri posamezni vaji na orodju).

Pod redom v razvrstitvi orodja mislimo splošno namestitev orodja neglede na telovadno uro (da je bradlja na svojem mestu, da ne leže palice ali kiji razmetani po telovadnici, da vise vrvice na določenem mestu itd.). Že večkrat je bil prav nered vzrok nesreče. Vsakomur mora biti jasno, da je snaga potrebna in da je prav vodnik dolžan paziti nanjo. Vodnik, ki trpi, da hodijo po telovadnici v blatnih čevljih in celo sam pri tem sodeluje, in ki ne pazi na to, da je telovadnica zmerom počiščena in brez prahu, pač ne zasluži imena vaditelja.

Medtem ko je prejšnje še kolikor toliko razumljivo, se zdi vaditeljem nepotrebno, da bi pazili na izbiro vaj in orodja. To po navadi še upoštevajo, da imajo pred seboj začetnike ali bolj izurjene telovadce, redkeje pa naletimo na vaditelja, ki bi se oziral na splošno razpoloženje telovadcev (pri tem seveda niso mišljene različne muhe posameznikov). V tej zvezi bi morali razpravljati o vadbenem načrtu, kar bi pa bilo preobširno. Opozorim naj samo na to, da morajo vaditelji upoštevati, ko sestavljajo načrt, tudi učinke posameznih vaj na telovadca, ker le tako se bodo ognili hudi napaki, da so vaje, pri katerih se telovadci najbolj utrudijo in segrejejo, postavljene na konec ure.

Pod posrednim varovanjem mislimo trdnost postavljenega orodja, n. pr. da je drog pravilno napet, da so vsi vijaki priviti, da odskočna deska ne zdrsi pri vsakem skoku in podobno. Glavni namen tega članka je, podati nekoliko misli o neposrednem varovanju, to je o varovanju telovadcev pri izvajanju določenih vaj na različnem orodju.

Vaditelj mora obvarovati telovadca vsake poškodbe, ki bi se mu utegnila pripetiti zaradi nepravilne izvedbe določenega giba. Zato mora neprestano slediti vsem njegovim gibom na orodju do konca vaje in, kadar je potreba, posredovati, ne pa da se spomni na varovanje šele tedaj, ko je telovadec že poškodovan.

Vselej je pa potrebna pravilna mera varovanja. Zato ni prav, če drži vaditelj telovadca neprenehoma za roko, ker se boji, da bi mu ne padel z orodja. Tako ga samo ovira in utruje v njem občutek negotovosti. Namen varovanja je pa v veliki meri tudi vzgoja telovadcev k odločnosti in zatrtje vsakega strahu, kar je mogoče doseči samo tedaj, če telovadec vaditeljevemu varovanju neomejeno zaupa. Od tega zaupanja sta nemalo

odvisna tudi uspeh in napredek telovadca ter število poškodb, ker se splošno znanje in spretnost povečata.

Če razmotrivamo telovadbo posameznih oddelkov, ugotovimo, da sme biti najmanj poškodb pri deci, če je vodstvo pravilno, ker dajemo tu vajam značaj iger in ne uporabljamo pri tem nevarnejšega orodja. Zato je pa pri deci potreben večji poudarek na splošno varovanje. Pri vseh drugih oddelkih je pa poznanje neposrednega varovanja ena glavnih dolžnosti dobrega vaditelja!

Začetnike je težje varovati, ker jim moramo hkrati tudi pomagati pri izvedbi vaje. Kakor velja za varovanje samo pravilo, da ne smemo telovadca ovirati, velja to tudi za pomoč. Medtem ko pri varovanju samem ni treba, da bi telovadca držali, moramo telovadca, kadar mu hočemo pomagati, vedno tudi prijeti. Toda ta prijem se ne sme bistveno razločevati od prijema pri golem varovanju, ker sicer lahko telovadcu pomagamo — do nesreče.

Ako hočemo določeno nalogo pravilno izvršiti, si moramo sestaviti načrt oziroma postaviti glavna pravila, po katerih bomo ravnali. Isto velja tudi za pravilno varovanje. Tudi tu veljajo določena pravila, ki so v glavnem tale:

1. Orodje mora biti pravilno postavljeno in čisto, na razpolago mora biti zadosti blazin oziroma na telovadišču zadosti pravilnih doskočišč. Vaditelj se mora vsako telovadno uro prepričati, da je res vse v redu.

2. Vaditelj mora dobro poznati vaje. Zato se mora za vsako telovadno uro vestno pripraviti. Ni zadosti, da samo pozna vaje, ki jih misli pokazati, ampak je potrebno, da tudi premisli, kako bi bilo varovanje najuspešnejše, kako se bo postavil k orodju in kako bo prijel telovadca.

3. Vaditelj mora poznati svoje telovadce. Vrste pri orodju ne smejo biti predolge (najprimernejše število je šest), da vaditelj lažje spozna svoje telovadce in potem temu primerno uredi način varovanja.

4. Vaditelj se mora pravilno postaviti glede na orodje in glede na vajo. Kdor varuje, mora stati tako, da lahko vsak trenutek posreduje. Seveda se mora med vajo tudi prestopiti, kakor hitro vidi, da bi tako lažje lovil.

5. Vaditelj mora neprestano opazovati telovadca, ko dela vajo. Ne sme se ozirati okoli sebe, ampak mora s pogledom spremljati vsak telovadčev gib. Le tako bo lahko opazil n. pr. pri kolebanju na drogu, da telovadcu popušča prijem, ali pa iz izraza na telovadčevem obrazu ugotovil, da se bliža nevarnost.

6. Vaditelj mora biti hladnokrven in priseben. To sta dve lastnosti, ki sta preprečili že marsikako nesrečo. Zato bo uspel le miren vodnik, ki zaupa vase.

7. Vaditelj mora zmeraj pravilno prijeti telovadca. Če ga napačno prime, lahko nastane druga, morda še hujša nesreča, kakor bi pa bila tista, pred katero je vaditelj telovadca obvaroval. V ta namen je potrebna zlasti velika spretnost.

8. Vaditelj mora biti zadosti močan. Ako je telovadec, ki dela vajo na orodju, pretežak za vodnika, mora ta poklicati na pomoč telovadca iz vrste.

9. Vaditelj se mora neprestano uriti v pravilnem varovanju. Zato so potrebne vaditeljske ure, v katerih se vaditelji priučijo, kako in kdaj naj primejo telovadca.

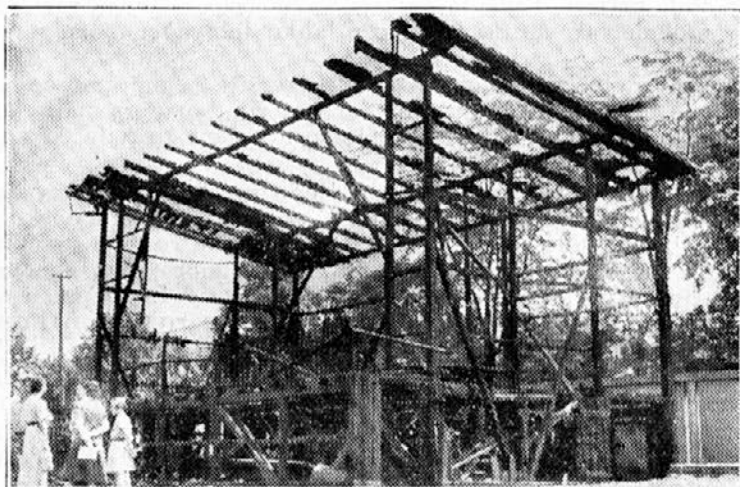
10. Vaditelj se mora zavedati svoje odgovornosti. Med telovadno uro so telovadci zaupani njemu in zato odgovarja on za vsako poškodbo, tudi za takšno, ki bi jo le težko ali morda sploh ne mogel preprečiti.

Če poznamo glavna pravila varovanja, ne bomo vedno uporabljali vseh, ker bi tako vzgojili vrsto bojazljivih telovadcev, ki bi niti najlažje vaje ne mogli narediti sami. To pa ni namen varovanja. Zato uporabljamo pravilne prijeme samo pri težjih vajah, in to zlasti pri začetnikih in pri negotovih telovadcih.

S pravilnim varovanjem bomo torej vzgojili v telovadcih čut samozaupnosti, da se bodo upali delati vajo tudi samostojno brez pomoči in varovanja vaditelja. Tako bomo dosegli svoj namen: vzgojiti odločne in pogumne ljudi.

Ž U P A L J U B L J A N A

Sokolski paviljon je svetil . . .

Godbeni paviljon na letnem telovadišču Ljubljanskega Sokola v Tivolju je v noči od 12. na 15. junija zažgala zločinska roka. Paviljon je pogrel do tal, poklicni gasilci, ki so bili takoj na mestu in katerim so v najkrajšem času sledili tudi prostovoljni gasilci, niso mogli ničesar več rešiti, ker so ognjeni zublji že objeli vso zgradbo. Zgorelo je tudi okoli 120 stolov in zaloga desk in hlodov, kar vse je bilo shranjeno v paviljonu; tudi pršne in sončne kopeli so uničene. Policija in društvena uprava sta marljivo na delu, vendar doslej zločincev ni bilo mogoče izslediti, kar priča, da je bil ta zločin silo preišljeno pripravljen.

V odgovor na ta zločin sta darovala Ljubljanskemu Sokolu za postavitev novega godbenega paviljona sokolska župa Ljubljana 1000 dinarjev in Sokol I — Tabor tudi 1000 dinarjev. Posnemajte! Nadaljnja darila sprejemata upravništvo «Sokola» na Taboru in društvena uprava Ljubljanskega Sokola (Narodni dom); imena darovalcev bomo objavili v listu.

Društvom in četam ljubljanskega okrožja

Dne 4. julija bo v Št. Vidu nad Ljubljano

zlet ljubljanskega sokolskega okrožja

s temle sporedom:

od 10. do 13. ure izkušnje na telovadišču Ljubljanskega Sokola.

ob 13.50 sprevod s telovadišča v Št. Vid.

ob 16. uri javna telovadba na telovadišču v Št. Vidu.

Župno načelništvo je izdalo za prireditev tale navodila:

Izkušnje:

- za moško in žensko deco ter za vojsko ob 10. uri,
- za člane in članice ob 11. uri,
- za moški in ženski naraščaj ob 12. uri.

Vrstni red spreveda: motociklisti, kolesarji, župni in društveni prapori, godba 40. pešpolka «Triglavskega», oddelek vojske, člani v krojih, članice v krojih, moški naraščaj v krojih, moška deca v krojih, ženska deca v krojih, ženski naraščaj v telovadnih oblekah, članice v telovadnih oblekah, godba Sokola I, moški naraščaj v civilu z znakom, članice v civilu z znakom, člani v civilu z znakom, sokolska konjenica.

Pri javni telovadbi nastopijo vsi oddelki s prostimi vajami, članstvo in naraščaj z vajami na orodju, posebej nastopi na orodju vzorna vrsta Ljubljanskega Sokola, ki si je priborila meč kralja Aleksandra, in vojska z vajami s puško.

Odhod: izvenljubljska društva z zadnjim vlakom, ljubljanska društva pa imajo skupni odhod ob 20. uri s sprevedom v Ljubljano.

Pozivamo: vse uprave, vaditeljske zборе in prosvetne odbore vseh obveznih edinic, da v smislu tega sporeda osredotočijo vse napore za popolni uspeh te letošnje največje prireditve v župi, **telovadeče članstvo, naraščaj in deco**, da porabi dneve, ki nas še ločijo od izleta, za brezhibno naučenje prostih in redovnih vaj, **vse pripadnike edinic pa**, da se zleta udeležijo polnoštevilno v slavnostnem kroju ali v meščanski obleki z znakom.

Vsa podrobnejša navodila dobite v okrožnicah.

Sokolska župa Ljubljana.

Izredna župna glavna skupščina

Po soglasnem sklepu seje župne uprave z dne 10. junija sklicujemo za nedeljo, dne 4. julija 1957, ob 9. uri dopoldne

IZREDNO ŽUPNO GLAVNO SKUPŠČINO,

ki bo v sejni dvorani sokolskega doma na Taboru s temle dnevnim redom:

1. Poročilo predsedništva.
2. Poročilo o odstopu župnega načelnikštva in o solidarnem odstopu vse župne uprave.
3. Volitev nove župne uprave.
4. Slučajnosti.

Po § 13 župnih pravil se morajo udeležiti izredne župne glavne skupščine zastopniki vseh župnih edinic po določenem ključu.

Župna uprava.

Po sklepu seje župnega strokovnega odbora z dne 16. junija 1957 sklicujemo za nedeljo, dne 4. julija 1957, ob 9. uri v sejni dvorani sokolskega doma na Taboru

zbor društvenih načelnikov in načelnic,

ki bo skupno z izredno glavno skupščino obravnaval odstop župnega načelnikštva. Zaradi ureditve tega vprašanja je udeležba neogibno potrebna.

Župno načelnikštvo.

Sokol povsod brate ima . . .

Sokolska župa Ljubljana dobiva zadnji čas iz raznih krajev države brzojavke in dopise, v katerih ji izražajo spričo zadnjih dogodkov v Sloveniji simpatije in solidarnost. Nekatere teh dopisov objavljamo.

Sokolska župa Mostar je dne 15. junija brzojavila:

«Zajedničkom žrtvom svaka se šteta može nadoknaditi, a na mucu se poznaju junaci. Narodna nevolja rodila je sokolstvo, a sokolska nevolja rodiče karaktere i vitezove. Zdravo!»

Sokolska župa Sarajevo je poslala dne 18. junija pismo s tole vsebino:

«Na sjednici uprave župe Sarajevo od 17. o. mj. raspravljano je o prilikama Sokolstva na teritoriju Dravske banovine u vezi s poslednjim događajima u tom kraju, događajima, koji su uzbudili čitavo jugoslovensko Sokolstvo. U vezi s time uprava župe je zaključila, da u ime 15.000 svojih pripadnika uputi upravi i svim pripadnicima te župe tople bratske simpatije i uvjerenje o njenoj solidarnosti s Vama u ovoj teškoj ali časnoj borbi za velike sokolske i jugoslovenske nacional-

ne ideale. Sokolstvo sarajevske župe kliče Vam bratski sokolski Zdravo.»

Z medžupnega zborovanja, ki je bilo dne 20. junija v Doboju, je prišla tale brzojavka:

«Sa današnjeg zborovanja sokolske Petrove petoljetke i medžupskog sastanka a Doboju šaljem o braći i sestrama naše tople simpatije u Vašoj borbi za velike sokolske nacionalne ideale.

Sokolske župe Mostar, Sarajevo, Banja Luka, Osijek, Tuzla.»

Podpirajte sokolski tisk!

Uprava župe Ljubljana je sklenila na svoji zadnji seji, da pospeši nabiralno akcijo za svoj tisk. V ta namen je izdala priročne bloke s 25 listki po 1 in 2 dinarja.

Bratje in sestre, naraščaj in deca, pripevajte po svojih močeh in nabirajte v ta namen! Razširite te listke med vse naše članstvo in nam naklonjeno občinstvo! Bloke dobite pri svojem društvu.

Župna uprava.

K N J I G E I N L I S T

«Dobrovoljci kladivarji Jugoslavije, 1912—1918», uredili dr. Ernest Turk, Josip Jeras in Rajko Paulin, izdale «Okrajne organizacije Zveze vojnih dobrovoljcev kraljevine Jugoslavije» v Ljubljani in v Mariboru, Ljubljana 1937, strani 823, cena v celo platno vezani knjigi 110 dinarjev.

Dolgo obetano knjigo imamo v rokah. Prav veseli smo, da je vendar že zapisano, kar so dali in delali tisti naši ljudje, ki so našli pot od besed k dejanju. Že tako je marsikaj zamujeno, saj marsikdo, ki bi lahko kaj povedal, ni večno spanje.

Med vojsko in po njej so se dobili ljudje, ki so hoteli zmanjšati pomen našega dobrovoljskega gibanja, kazoč na «peščico» teh Hejslovanov. Če pa bliže pogledamo, vidimo, da je bil v tej «peščici» večji in boljši del našega mladega izobraženstva. Pet ali deset let kasneje bi nas bila zalotila vojna brez dvoma v polni pripravljenosti, vsaj mladino. Duh, ki je gnal tedanji mladi rod v borbo proti Avstriji, je imel svoja najboljša negovališča tudi v sokolskih društvih, zato so nam dobrovoljci tako blizu in zato s posebno hvalenostjo sprejemamo prvo knjigo spominov (razen Pivkovih knjig o Carzanu in Jelenčeve 1914—1918 še nimamo tako rekoč nič, Kolarjevi «Preporodovci» pa ne sodijo prav sem), saj govore ti spomini prepogosto tudi o sokolstvu in Sokolih. Na marsikatero preljubo ime, na marsikoga, ki je bil pred velikim klanjem upanje svojega ožjega sokolskega kroga, nalletimo tu. Pa saj jih drugje tudi nismo pričakovali. Tu je bilo njih mesto.

Na 107 straneh knjige podaja dr. Turk jedrnat zgodovinski oris dobrovoljskega gibanja, ki mu sega izročilo daleč v zgodovino, saj je vsa borba Južnih Slovanov zoper turško oblast borba dobrovoljcev. Živo slika vzroke njegovega nastanka pod Avstrijo, obnavlja krepki narodnostni razmah v letih pred vojsko in riše v glavnih potezah tedanji vnanjepolitični položaj. Ko je tako pokazal temelje, opisuje

zgodovino dobrovoljstva na Srbskem, Ruskem, Italijanskem in v Ameriki.

Zatem je razvrščenih v poglavje «Balkanska vojna» nekaj spominov naših ljudi, zlasti zdravnikov, ki so dejansko pomagali bratom zavojevati Balkanski polotok. Eden najpomembnejših med njimi je bil starosta Slovenske sokolske zveze dr. Oražen.

Večji del knjige govori seve o svetovni vojski. Zbrane so daljše in krajše črtice učenih in preprostih ljudi, dobrovoljcev, častnikov in prostakov. Dolga vrsta veselih in težkih, vzpodbudnih in žalostnih dogodkov. Iz nobenih učenih razprav bi ne mogli udarjati tako živo, kakor udarja iz teh malih in velikih, pomembnih in nepomembnih dogodkov. V njih doživljamo Srbijo in Albanijo, blodimo po Rusiji in po ravninah Dobrudže, po italijanskih bojiščih pa po krajih Severne Afrike in Francoske, povsod, kamor je vihar razbrizgal kaplje našega narodnega telesa. In vse te krasne ljudi je nepremagljivo gnala ena sama svetla zvezda: Svoboda. Vedeli so, čutili so: samo v svobodi je življenje, ne žuželka, ne lev, ne človek ne morejo živeti brez svobode, notranje in vnanje; še manj more živeti brez nje ves narod. Življenje brez nje je životarjenje. In spet ni prav nič čudnega, da je bila večina dobrovoljcev Sokolov. Sokolstvo je nauk o svobodi, sokolstvo je drevsnica za močna debla!

Pa še nekaj veje iz teh spominov: grižoča resnica, da **nismo bili pripravljeni**. Še nikdar nismo imeli na odločilnih mestih **politike**, ljudi nadpoprečne volje, nemalenkostnih, zročih v daljavo na **pravi cilj**. Tudi še zdaj jih nimamo. Bog ve, ali nam bodo v **svobodi** zrasli svobodnejši ljudje, večji?

Prva naša «vojna» knjiga (skoraj po 20 letih; tudi to nas označuje) je pravo ljudsko berilo, ki sodi prav posebno v roke mladini. Želeli bi si, da pride v vsako sokolsko knjižnico.

Oprema je odlična. Besedilo krasi nad 400 skoraj brez izjeme prav dobrih slik. Cena je za tako delo smešno nizka: 110 dinarjev.

Dobrovoljci so izročili knjigo javnosti s slavnostno akademijo v Narodnem gledališču v Ljubljani dne 6. junija.

T. S.

R A Z N O

MESEČNI PREGLED.

Po Sloveniji so se nadaljevale proslave dvajsetletnice majniške deklaracije, pri katerih pa sokolstvo ni sodelovalo, ker so bile čisto politične. Zanimivo je tudi, da so bile te proslave po posameznih krajih na isti dan, ko je imelo ondotno sokolsko društvo svojo javno telovadbo.

Dne 6. junija so priredili dobrovoljci v Narodnem gledališču v Ljubljani lepo uspelo, toda navzlic dobremu obisku še vedno preslabo obiskano akademijo, na kateri so izročili javnosti knjigo «Dobrovoljci kladivarji Jugoslavije, 1912—1918», katere oceno pričobujemo v tej številki.

V zvezi z nedavnimi političnim dogodki v Sloveniji se je zadnji čas v časopisu, kateremu je sokolstvo trin v peti, dostikrat po nemarnem imenovalo sokolsko ime. Posledica te gonje proti sokolstvu, ki je delala vtisk, kakor da je smotrna, je bil zločinski požig godbenega paviljona na telovadišču Ljubljanskega Sokola. Trditev, ki se je pojavila nato v istem časopisu, češ da je ogenj zanetilo sokolstvo samo, je seveda vsak pošten in razsoden človek neglede na politično prepričanje z ogorčenjem odklonil.

Prvič v svobodni Jugoslaviji se je pripetilo, da je bila cela vrsta sokolskih prireditev od oblasti prepovedana (žurjni zlet v Mariboru, javna telovadba v Laškem, razvitje prapora na Blejski Dobravi). Da je narodna javnost vse to pravilno razumela, pričata nenavadno velik obisk vseh sosolskih prireditev, ki niso bile prepovedane in velikansko navdušenje, ki ga pri sokolskih nastopih že dolgo nismo videli.

TRIKOLICA.

Zadnja leta se je po naših mestih in njih okolici precej razširila trikolica. Uporabljajo jo trgovine za razvažanje blaga, mlekarice vozijo z njo mleko v mesto in podobno. Na oko je to pripravnostno vozilo, v resnici bi si pa kaj bolj škodljivega za človeško zdravje težko izmislili. Trikolica že sama zase zahteva znatno več navora ko navadno kolo, če pa pomislimo na naše grudaste ceste in na večinoma veliko obtežilo (tovor), mora biti vsakomur, ki le količkaj pozna delovanje človeškega telesa, jasno, da je trikolica strup zanj. Zaposlenemu človeku se navadno mudi; tudi ko bi hotel, ne more voziti zmerno; z večajočo se hitrostjo se pa nescrazmerno naglo veča napor. Takšno

delo iz dneva v dan, iz leta v leto mora uničiti tudi krepkega moža, kaj šele žensko in mladeniča. Zločin je, da pošiljajo delodajalci 15, 16, 17letne vajence s težkimi trikolici po vsem mestu, na več kilometrov dolgo pot. Dostikrat se še tega ne zavedajo, češ, smrkavec sploh nič ne dela, samo okoli se vozi. Ne vidijo pa, da se vrne «lenuh» po 2, 3 urah ves bled od utrujenosti, ne vidijo, da je trikolica tisto, kar ga ovira, da ne raste, marveč da ostane bled, šibak, usmiljenja vreden. Kje so tu javna oblastva? Kdor misli, da pretiravam, naj opazuje človeka na obteženi trikolici, kako se upehan in bled (znamenje prevelikega, nezdravega napora!) nagiba z leve na desno in z desne na levo, da vozilo vobče spravi naprej; najmanjša strmina napor še mučno poveča. Že navadno kolo je zelo nevaren dvorezni nož, ki vedno ureže tistega, ki ga ne zna prav rabiti (Schmidt — Physiologie der Leibesübungen — zahteva, da pred 17. letom človeka vobče ne pustimo na kolo), trikolica je pa vsaj trikrat hujša. Oblastva naj bi zaposlitev vajencev na trikolici sploh prepovedala, ker v praksi ni mogoče paziti na mejo, do katere bi ne bilo škode. Kmečka dekleta pa le rajši hodite z mlekom v mesto! Hoja je zdrava, tisto nekaj časa in podplatov, kar jih porabite, je pa tudi vredno — zdravlja.

Primerno bi bilo, da bi se za problem trikolice v poslovnem življenju pozanimali tudi zdravniki in zdravstvena oblastva.

T. S.

V KRONIKO.

(Slovenščina je izvirna.)

Iz poročila strokovnega poverjenika na občnem zboru «Jugoslovanske lahkoatletske zveze»: «Najbolj zadovoljiv je bil še dvoboj med češkoslovaško in Jugoslavijo, nato pa je začela kvaliteta naših najboljših atletov stalno popuščati. Zelo se je to opazilo na olimpiadi v Berlinu... še bolj klaverno pa se je končal nato dvoboj z Grčijo. Komaj boljše je bilo pozneje na balkanskih igrah v Atenah. Tudi tekmovanje za prvenstvo države, ki je bilo vsako leto višek lahkoatletске sezone, je sedaj padlo na nivo malo bolje zasedenega lokalnega tekmovanja, na katerem je šlo le za to, kdo bo sprejet v reprezentanco in kdo ne. Treba bo ta tekmovanja temeljito reformirati.» Zaključuje: «Velika

je napaka, da se preveč forsira lahkoatletika na široko, čeprav zato pri nas še ni strokovnih učiteljev, niti sportnih naprav in niti denarja. Težka usoda je v zvezi z razvojem razmer v lahki atletiki zadela tudi žensko atletiko, ki je od tedaj, ko se je ločila od JLAS, popolnoma propadla. Zadnji čas je, da se spet priključijo svojemu pravemu savezu in popravijo, kar se še popraviti da.» («Jutro» z dne 20. XII. 1956. — Prav s strani športa se pa zadnji čas mnogo govori o potrebi dela «v širino». Kronist.)

*

S tekme med «Jugoslavijo» in «Ljubljano»: «Belgrad, 7. marca. Ljubljana je danes dostojno zastopala slovenski šport in si pridobila simpatije vseh resnih gledalcev, ki pa jih je bilo malo. Jugoslavija je nezasluženo zmagala, da se bolje izrazimo, zmagala je z grobo in surovo igro ter s pomočjo nezaslišane pristranosti nesposobnega sodnika. ... Ko so domači uvideli, da so Ljubljanci v premoči in da jim grozi celo poraz, so izgubili živce in skušali svoje tehnično neznanje in neznanje nogometne igre sploh — nadoknadi s surovo igro... V 52. minuti prvega polčasa je prešla Jugoslavija spet v napad. Lojančič, na katerega je šel Hassl, je Hassla močno udaril v levo stran trebuha. Hassl je padel nezavesten na tla in so ga morali odnesti z igrišča. Sodnik je Lojančiča odstranil, čeprav so igralci Jugoslavije proti temu energično protestirali. Ko je prišel Bertonec k igralcu Lojančiču in ga posvaril, da to ni nogomet, če brea goste namesto žoga, mu je ta na njemu lasten način opsoval mater, in ko mu je Bertonec dejal, da je s temi izrazi podal samo dokaz svojega značaja in kulturne izobrazbe, mu je Lojančič kot gostu iz Slovenije pljunil v obraz! Obramba Ljubljane je bila v stalni nevarnosti zaradi izredno surovih izpadov belgrajskih igralcev... Sodnik ni bil več sposoben obvladati igre. Ranjeni Hassl, ki je padel na igrišču v nezavest, Bertonec je rana na desni nogi, Janežičeve ogrebotine po prsni in blesure ostalih igralcev Ljubljane — so najboljši dokaz, kaj vse je sodnik dovolil Belgrajčanom. Ljubljana je bila stalno v premoči, toda ni mogla kaj doseči, ker so morali igralci predvsem paziti sami nase vsled ostrega napadanja

nasprotnikov.» («Slovenec» z dne 8. III. 1957.)

*

Po tekmi med BSK in «Ljubljano» dne 11. aprila v Beogradu se je igralec «Ljubljane» Hassl takole priporočil dopisniku «Ponedeljskega Slovenca»: «Da veste, če boste o meni pisali, da sem slabo igral, vam prihodnjič, ko pridem v Beograd, razbijem glavo.» (Ponedeljski Slovenec» z dne 12. IV. 1957.)

*

«Lahka atletika je pri nas v zadnjih letih izgubila skoraj vse občinstvo, saj se vršijo vse naše lahkoatletске prireditve le ob navzočnosti tekmovalcev in sodnikov.

Tudi lahkoatletski miting ASK Primorja na binkoštno soboto in nedeljo je privabil kljub precejšnji reklami vsak dan kvečjemu po kakih 50 gledalcev. Pri nas je namreč toliko raznih lahkoatletskih prireditev, da je izgubilo občinstvo zanje skoraj ves interes. In zato ni čudno, da smo skoraj brez gledalcev tudi na boljših, da ne rečemo prvovrstnih mednarodnih srečanjih, saj ljudje končno res ne vedo pri čem so, ker se dela za gotove prireditve prav bučna reklama. V tem pogledu bo treba — kar smo že opetovano povedali — nekaj ukreniti, če hočemo našo lahko atletiko dvigniti kvalitativno in kvantitativno in če hočemo privabiti gledalce; kajti končno se bodo morali enkrat tudi tekmovalci naveličati nastopati pred praznimi tribunami, saj je vendar vsak miting zato tu, da pokažejo tekmovalci, koliko so napredovali in kaj znajo in to ne samo pred sodniki, ampak tudi pred občinstvom. Da je tudi velika škoda za lahkoatletске blagajne, ki so zato odvisne samo od podpor, je povsem jasno. Še enkrat apeliramo na prizadete činitelje lahkoatletskega športa, da vsaj ob 12. uri zdecurirajo vse svoje prireditve na minimum, v kolikor jih pa že organizirajo, naj bodo pa res prvovrstne, da bo imelo občinstvo tudi nekaj od njih.

Kakor vidimo pri vseh mitingih iste obzore pri tekmovalcih, tako tudi pri sodnikih. Kajti prepogosti mitingi so precejšen del sodnikov tako disgustirali, da jih niti tedaj, ko so določeni, ni na tekmovališče. Ne bi hoteli tu zagovarjati vseh sodnikov, ker nekateri večkrat v tem greše, vendar se prav gotovo ne sme od njih zahtevati, da bodo nedeljo za nedeljo na igriščih. Kajti tako porosta tekmovanja, kakor so pri nas v navadi, morajo izčrpati še tako velik kader sodnikov.»

«Slovenec» z dne 18. maja 1957.)